

Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 02, fax 22 505 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Warszawa, dnia 12 maja 2026 roku

DA.0234.35.2026

Dot. DD-IV.0210.3.2024.DT

OPINIA

Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej
do projektu ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz
niektórych innych ustaw (UD 354).

I. Uwagi ogólne.

Przedstawiony do opiniowania projekt zmierza do wzmocnienia efektywności i usprawnienia funkcjonowania pieczy zastępczej oraz zwiększenia skuteczności działań podejmowanych przez organy administracji publicznej i podmioty realizujące zadania z zakresu polityki rodzinnej. Projektowane rozwiązania koncentrują się w szczególności na doprecyzowaniu kompetencji poszczególnych instytucji, rozszerzeniu instrumentów wsparcia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, a także na zmianach proceduralnych mających przyspieszyć podejmowanie decyzji dotyczących zabezpieczenia dobra dziecka.

Kierunek projektowanych zmian należy ocenić pozytywnie albowiem mają one na celu zwiększenie ilości rodzin zastępczych, kładą nacisk na współpracę z rodzinami biologicznymi oraz zmierzają do zwiększenia finansowania dla rodzin zastępczych. Założenia ustawodawcy odpowiadają na wieloletnie problemy systemowe związane z niewystarczającą liczbą rodzin zastępczych, przeciążeniem instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz ograniczoną skutecznością mechanizmów wspierających rodzinę biologiczną. Projekt dąży do zwiększenia stabilności sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej, rozwijania rodzinnych form pieczy oraz usprawnienia funkcjonowania podmiotów uczestniczących w procedurach opiekuńczych. Za trafne uznać również należy dostrzeżenie przez ustawodawcę potrzeby zapewnienia bardziej kompleksowego wsparcia osobom sprawującym pieczę zastępczą, zarówno w wymiarze organizacyjnym, jak i finansowym. Niniejsza opinia ma na celu dokonanie analizy

wprowadzanych rozwiązań prawnych, ocenę ich zasadności i potencjalnych konsekwencji wynikających z ich zastosowania, ze szczególnym uwzględnieniem zasady dobra dziecka, jak również identyfikację obszarów wymagających szczególnej ostrożności lub podjęcia dodatkowych działań zabezpieczających.

II. Weryfikacja kandydatów do pełnienia funkcji związanych z opieką nad dzieckiem.

Projekt ustawy w proponowanym brzmieniu uszczelnia system weryfikacji uprzedniej niekaralności wobec kandydatów do pełnienia funkcji związanych z szeroko rozumianą opieką nad dziećmi. W projektowanym art. 7b ust. 1 ustawodawca wprowadza wymogi jakie należy spełnić do pełnienia określonych funkcji i tak: „rodziną wspierającą, rodziną opiekuńczą, kandydatem do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej, rodziną zastępczą niezawodową i zawodową, kandydatem do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, osobą prowadzącą rodzinny dom dziecka, rodziną pomocową, kandydatem do przysposobienia dziecka, osobą podejmującą się wspierania działań wychowawczych, o której mowa w art. 96, kierownikiem, dyrektorem, a także osobą zatrudnioną, osobą świadczącą usługi lub wolontariuszem, w jednostce organizacyjnej wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, opiekunem usamodzielnienia oraz przedstawicielem, o którym mowa w art. 167a ust. 3, może być osoba:

- która nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym z dostępnym ograniczonym lub w bazie danych Rejestru osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w tym rejestrze;
- która nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- wobec której nie orzeczono zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu;
- wobec której nie orzeczono prawomocnie środków wychowawczych, środka leczniczego lub środka poprawczego na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 978 i 1228 oraz z 2025 r. poz. 1872) w wyniku popełnienia przez nią przestępstwa lub przestępstwa skarbowego."

Ponadto ustawodawca wprowadza dodatkowy katalog dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej albo rodziny zastępczej spokrewnionej. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „do czynników wyłączających pełnienie tych funkcji zalicza się figurowanie w ww. rejestrach, skazanie prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo wprowadzone z ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383) przeciwko: życiu i zdrowiu, wolności, z wyjątkiem przestępstwa określonego w art. 192 i 193,

wolności seksualnej i obyczajności, rodzinie i opiece, z wyjątkiem przestępstwa określonego w art. 209, czci i nietykalności cielesnej, z wyjątkiem przestępstwa określonego w art. 212-216, a także przestępstwo określone w rozdziale 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939). Obowiązkiem weryfikacji jest również objęte to czy wobec danej osoby został orzeczony zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu oraz orzeczenie wobec tych osób prawomocnych środków wychowawczych, lecznicze lub poprawcze na podstawie ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich w wyniku popełnienia przez nie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego.” Rejestr, w którym należy dokonać weryfikacji to przede wszystkim Krajowy Rejestr Karny, dodatkowo weryfikacja będzie również dotyczyła Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym lub bazy danych Rejestru osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w tym rejestrze. Oczekiwane i postulowane były również zmiany, aby obowiązek weryfikacji, wskazany [w proponowanym brzmieniu art. 7b ust. 1b, objął także osoby wspólnie zamieszkujące z rodziną wspierającą, jeżeli osoby te mają kontakt z dziećmi objętymi wsparciem rodziny wspierającej i innymi kategoriami funkcji wymienionymi w tym punkcie ustawy jak: (kandydatem do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej, niezawodowej lub zawodowej, rodziną zastępczą spokrewnioną, niezawodową lub zawodową, kandydatem do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, osobą prowadzącą rodzinny dom dziecka, rodziną opiekuńczą, rodziną pomocową, jeżeli osoby te mają kontakt z dziećmi objętymi opieką rodziny pomocowej, osobą prowadzącą placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego, kandydatem do przysposobienia dziecka).

Wprowadzone zmiany należy ocenić pozytywnie, jednak zwrócić należy uwagę, na to, że projektowana weryfikacja opiera się w głównej mierze na danych dotyczące karalności czynów zabronionych ujawnionych w rejestrze karnym. Tymczasem zagrożenie dobra dziecka może wynikać również z wcześniejszych zachowań przemocowych oraz naruszeń ujawnianych w procedurach prowadzonych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu przemocy domowej, które nie znajdują odzwierciedlenia w rejestrach. Procedura przewidziana Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, pozwala obecnie na przeprowadzenie postępowań w trybie nieprocesowym. W ramach tego postępowania możliwe jest orzeczenie zakazu zbliżania się do małoletniego, zakazu kontaktowania się z małoletnim, zakazu zbliżania się do placówki edukacyjnej, czy też nakazu opuszczenia mieszkania i bezpośredniego otoczenia. Procedura zabezpieczająca jest również przewidziana w formie 14-dniowego nakazu/zakazu wydanego przez funkcjonariuszy policji, czy żandarmerii wojskowej.

Wobec wskazanych wyżej argumentów postulujemy rozważenie wprowadzenia obligatoryjnej weryfikacji osób wskazanych w art. 7b w ust. 1a i art. 7b w ust. 1b projektu ustawy w zakresie wydanych orzeczeń w sprawach prowadzonych w trybie Ustawy dnia 29 lipca 2005 r.

o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz zakazów/nakazów wydanych przez Policję lub Żandarmerię Wojskową w zakresie przysługujących im uprawnień. Zastrzeżenia budzi również wprowadzony przez projektodawcę okres ponownej weryfikacji poszczególnych osób mających kontakt z dzieckiem. Z uzasadnienia projektu wynika, że zgodnie z nowelizacją kolejną weryfikację przeprowadza się w okresie do 24 miesięcy od poprzedniej. Skrócenie tego okresu niewątpliwie może zapewnić lepsze zabezpieczenie interesów dziecka objętego różnymi formami wsparcia.

III. Reprezentacja dziecka.

Opiniowany projekt ustawy przewiduje istotne zmiany w systemie pieczy zastępczej, w tym również ingerencję w regulacje Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w zakresie reprezentacji dziecka przez rodzinę zastępczą. Analiza projektowanych rozwiązań prowadzi do wniosku, że choć intencją ustawodawcy jest usprawnienie funkcjonowania systemu oraz zwiększenie sprawczości rodzin zastępczych, to przyjęte mechanizmy rodzą wątpliwości z punktu widzenia ochrony dobra dziecka. Reprezentacja dziecka stanowi jedno z podstawowych uprawnień wynikających z władzy rodzicielskiej, a jej przekazanie innemu podmiotowi musi być oceniane w sposób szczególnie rygorystyczny. W obowiązującym stanie prawnym ingerencja w sferę władzy rodzicielskiej wymaga kontroli sądu opiekuńczego, który działa jako gwarant ochrony praw dziecka. Projektowane rozwiązania prowadzą do częściowego obejścia tej zasady poprzez przyznanie rodzinie zastępczej kompetencji do działania w imieniu dziecka bez każdorazowej, uprzedniej kontroli sądu. Tego rodzaju rozwiązanie może prowadzić do osłabienia ochrony dziecka. Projekt z jednej strony wprowadza rozwiązania zmierzające do rozszerzenia zakresu uprawnień rodzin zastępczych poprzez przyznanie im kompetencji do reprezentowania dziecka w określonych sprawach, z drugiej zaś strony wprowadza możliwość sprzeciwu rodzica, któremu przysługuje władza rodzicielska. Szczególne zastrzeżenia budzi brak precyzyjnego określenia zakresu spraw, w których rodzina zastępcza miałaby wykonywać funkcję reprezentacyjną. W praktyce oznacza to ryzyko podejmowania decyzji bez odpowiedniego zabezpieczenia interesów dziecka, zwłaszcza w sytuacjach konfliktowych.

Proponowana zmiana art. 112¹ krio poprzez wprowadzenie dodatkowego uregulowania w § 1a faktycznie nie usprawni możliwość decydowania przez rodzinę zastępczą o istotnych sprawach dziecka dotyczących np. edukacji i leczenia dziecka. Przepis ustala bowiem obowiązek współpracy pomiędzy rodzicami a rodziną zastępczą, który – jak wynika z uzasadnienia projektu – jest bardzo trudny do wykonania z uwagi na częsty brak współpracy biologicznego rodzica, pomimo ustaleń i zachęt ze strony rodziny zastępczej. Brak współpracy może jednak wynikać z bierności rodzica biologicznego, jak również z nadaktywności rodzica/rodziców biologicznych i ich odmiennych preferencji czy decyzji na temat istotnych spraw dziecka (np. brak zgody na leczenie, brak zgody na objęcie dziecka opieką psychologiczną, diagnostyczną, brak zgody na udział dziecka w zajęciach edukacyjnych, wyjeździe na wycieczkę szkolną za granicę, etc.). Proponowana zmiana przepisu wprowadza obowiązek rozstrzygania przez sąd opiekuńczy w każdym przypadku sprzeciwu rodzica, co z jednej strony będzie blokowało rodziny zastępcze w podejmowaniu różnych oddziaływań i decyzji co do powierzonego im dziecka, a z drugiej strony

będzie powodowało dodatkowe nadmierne obciążenie sądów opiekuńczych. Rozwiązanie takie może naruszać interes dziecka, które nie otrzyma istotnej pomocy i wsparcia do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez sąd opiekuńczy. Co istotne przedstawiony do opiniowania projekt nie rozstrzyga jednoznacznie kto ponosi ostateczną odpowiedzialność za skutki podjętych decyzji, zwłaszcza gdy są one podejmowane w warunkach ograniczonego nadzoru, co może również prowadzić do rozmycia odpowiedzialności prawnej.

W kontekście powyższego za konieczne uznać należy zapewnienie efektywnego nadzoru sądu opiekuńczego. Sąd powinien zachować centralną rolę w podejmowaniu lub zatwierdzaniu decyzji dotyczących reprezentacji dziecka, zwłaszcza w sprawach istotnych dla jego życia i rozwoju. Nadzór ten nie powinien mieć charakteru wyłącznie formalnego, lecz realny i uprzedni w odniesieniu do decyzji o istotnym znaczeniu albowiem tylko takie rozwiązanie zapewni bezpieczeństwo prawne dziecka. Zasadnym wydaje się wprowadzenie rozwiązania polegającego na każdorazowym określaniu przez sąd opiekuńczy kto i w jakim zakresie powinien decydować o istotnych sprawach dziecka. Ponadto należy zwrócić uwagę, że wprowadzając dodatkowe uprawnienia dla rodzin zastępczych projektodawca powinien rozważyć również uregulowanie mechanizmów kontrolnych dotyczących wykonywania nowych uprawnień przez rodziny zastępcze. Proponowane rozwiązania w zakresie reprezentacji dziecka przez rodzinę zastępczą, choć motywowane potrzebą usprawnienia systemu, w obecnym kształcie mogą prowadzić do osłabienia gwarancji ochrony praw dziecka dlatego też wymagają istotnego doprecyzowania oraz wprowadzenia dodatkowych gwarancji prawnych.

IV. Organizacja i wykonywanie kontaktów z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej.

Projekt przewiduje również istotne modyfikacje w zakresie organizacji i wykonywania kontaktów dziecka przebywającego w pieczy zastępczej z jego rodzicami biologicznymi. W obowiązującym stanie prawnym kontakty dziecka z rodzicami stanowią zarówno prawo, jak i obowiązek, a ich zakres i forma podlegają rozstrzygnięciu sądu opiekuńczego. Sąd określa sposób wykonywania kontaktów, uwzględniając indywidualną sytuację dziecka, jego potrzeby emocjonalne oraz bezpieczeństwo. W przypadkach uzasadnionych sąd może ograniczyć kontakty, określić ich formę nadzorowaną lub całkowicie ich zakazać. Takie rozwiązanie pozwala na prawidłowe ukształtowanie sposobu wykonywania kontaktów z każdorazowym uwzględnieniem dobra dziecka. Projektowane przepisy zmierzają do zwiększenia roli podmiotów systemu pieczy zastępczej, w szczególności koordynatora pieczy, w organizacji kontaktów oraz wprowadzenia obowiązku zapewnienia miejsca, w którym kontakty te będą się odbywać. Jednak projekt nie precyzuje w sposób wystarczający relacji pomiędzy decyzjami sądu a działaniami koordynatora, co rodzi poważne wątpliwości interpretacyjne i ryzyko przesunięcia ciężaru decyzyjnego z sądu na podmioty administracyjne. W praktyce może dojść do sytuacji, w której sposób realizacji kontaktów będzie w znacznym stopniu kształtowany przez koordynatora pieczy lub inne jednostki organizacyjne, a nie przez sąd opiekuńczy. Takie rozwiązanie może prowadzić do osłabienia gwarancji procesowych dziecka oraz jego rodziców, gdyż decyzje o charakterze istotnym dla więzi rodzinnych mogą być podejmowane poza kontrolą sądu.

Wątpliwości budzi również sam obowiązek zapewnienia miejsca do kontaktów przez koordynatora pieczy. Projekt nie określa standardów, jakie powinno spełniać takie miejsce, ani nie wskazuje, czy ma ono mieć charakter neutralny, specjalistyczny czy instytucjonalny. Brak ustawowego uregulowania standardów, jakim powinny odpowiadać miejsca do kontaktów może prowadzić do znacznego zróżnicowania w zależności od możliwości organizacyjnych poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. W konsekwencji dziecko może być narażone na kontakty odbywające się w warunkach nieodpowiednich, niesprzyjających budowaniu bezpiecznej relacji z rodzicem.

Projekt nie przewiduje skutecznych mechanizmów odwoławczych od decyzji organizacyjnych koordynatora dotyczących kontaktów. Analizując projektowane rozwiązania w zestawieniu z dotychczasowym stanem prawnym, należy stwierdzić, że obecny model, oparty na centralnej roli sądu opiekuńczego, zapewnia wyższy poziom gwarancji ochrony dobra dziecka. Choć może być postrzegany jako mniej efektywny organizacyjnie, to jednak pozwala na indywidualne podejście do każdej sprawy oraz minimalizuje ryzyko nadużyć. Wprowadzenie obowiązku zapewnienia miejsca kontaktów przez koordynatora pieczy powinno być zatem powiązane z jednoznacznym określeniem, że ma on charakter wyłącznie organizacyjny i nie może prowadzić do modyfikacji rozstrzygnięć sądu. Konieczne jest także wskazanie minimalnych standardów takich miejsc, obejmujących warunki lokalowe, zapewnienie prywatności oraz dostosowanie do potrzeb dziecka. Projektowane zmiany w zakresie kontaktów dziecka z rodzicami biologicznymi, w tym wprowadzenie obowiązku zapewnienia miejsca do kontaktów przez koordynatora pieczy, wymagają istotnego doprecyzowania oraz wzmocnienia mechanizmów kontrolnych. Brak tych elementów stwarza poważne ryzyko, że nowe regulacje doprowadzą do osłabienia ochrony praw dziecka oraz naruszenia jego prawa do utrzymywania relacji rodzinnych w sposób odpowiadający jego dobru.

V. Dostęp do informacji o dziecku.

Przedłożony do opiniowania projekt przewiduje wprowadzenie regulacji ograniczającej dostęp rodziców biologicznych do informacji o adresie zamieszkania rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka, w której przebywa dziecko. Z perspektywy ochrony dobra dziecka wprowadzenie takiego rozwiązania może być uzasadnione w przypadkach, w których istnieje ryzyko naruszenia bezpieczeństwa dziecka lub rodziny zastępczej, w szczególności w sytuacjach przemocy, uzależnień lub uporczywego naruszania porządku prawnego przez rodziców biologicznych. W takich okolicznościach ograniczenie dostępu do informacji o miejscu pobytu dziecka stanowi środek adekwatny i proporcjonalny, służący ochronie jego życia i zdrowia oraz stabilności środowiska wychowawczego. Wprowadzenie takiego uregulowania powinno jednak opierać się na indywidualnej ocenie konkretnego przypadku, uwzględniającej zarówno sytuację dziecka, jak i zachowanie rodziców biologicznych. Projektowane rozwiązanie wprowadza natomiast zasadę o charakterze generalnym, abstrahującą od okoliczności danej sprawy. Wprowadzenie generalnego zakazu udostępniania adresu budzi wątpliwości albowiem ingerencja w prawa rodzicielskie powinna być każdorazowo dostosowana do konkretnej sytuacji. Wyłączenie dostępu do informacji o miejscu pobytu dziecka może być postrzegane jako środek nadmierny w sytuacjach, w których brak jest realnego zagrożenia. Zasadnym wydaje się przyjęcie

rozwiązania, że decyzja o udostępnieniu lub odmowie udostępnienia adresu zamieszkania rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka powinna każdorazowo wynikać z rozstrzygnięcia sądu opiekuńczego, który dokona oceny proporcjonalności środka oraz jego wpływu na sytuację dziecka i jego relacje rodzinne. Decyzja ta powinna być wydana w początkowej fazie postępowania, aby jak najszybciej zabezpieczyć interesy dziecka. Uregulowanie dotyczące wprowadzenia możliwości ochrony adresu zamieszkania rodziny zastępczej, czy rodzinnego domu dziecka uznać należy za słuszne, to jednak rozstrzygnięcie dotyczące ograniczenia dostępu do informacji powinno należeć do kompetencji Sądu.

VI. Zawieszenie postępowania o przywrócenie władzy rodzicielskiej.

Projekt przewiduje wprowadzenie rozwiązania polegającego na obligatoryjnym zawieszeniu postępowania o przywrócenie władzy rodzicielskiej w sytuacji, gdy równoległe toczy się postępowanie adopcyjne dotyczące tego samego dziecka. Zmiana ta stanowi istotną ingerencję w dotychczasowy model postępowania w sprawach rodzinnych i wymaga oceny zarówno z perspektywy obowiązującego stanu prawnego, jak i zasad ochrony dobra dziecka. W aktualnym stanie prawnym postępowania dotyczące władzy rodzicielskiej oraz przysposobienia mogą toczyć się równoległe, przy czym sąd opiekuńczy w każdej sprawie dokonuje samodzielnej oceny sytuacji dziecka, kierując się nadrzędną zasadą jego dobra. Przywrócenie władzy rodzicielskiej nie ma charakteru automatycznego i wymaga wykazania, że ustały przyczyny jej wcześniejszego ograniczenia lub pozbawienia, a ponowne wykonywanie władzy będzie zgodne z interesem dziecka. Projektowane rozwiązanie zmierza do wyeliminowania sytuacji, w których w toku procesu adopcyjnego dochodzi do równoległego rozpoznawania wniosku o przywrócenie władzy rodzicielskiej, co może prowadzić do kolizji rozstrzygnięć.

Niewątpliwie postępowanie adopcyjne wiąże się z nawiązywaniem relacji emocjonalnej pomiędzy dzieckiem a przyszłymi rodzicami, a jego przerwanie na zaawansowanym etapie może prowadzić do poważnych konsekwencji dla dziecka. Zapewnienie stabilności tego procesu stanowi wartość istotną i zasługującą na ochronę. Jednocześnie jednak proponowane rozwiązanie budzi wątpliwości prawne. Wprowadzenie obligatoryjnego zawieszenia postępowania o przywrócenie władzy rodzicielskiej prowadzi do czasowego pozbawienia rodzica możliwości dochodzenia swoich praw przed sądem. Należy zwrócić uwagę na problem związany z automatyzmem projektowanej regulacji. Zawieszenie postępowania miałyby następować niezależnie od okoliczności konkretnej sprawy, w tym bez oceny stopnia zaawansowania procesu adopcyjnego oraz rzeczywistej sytuacji dziecka. Może to prowadzić do sytuacji, w której postępowanie o przywrócenie władzy rodzicielskiej zostanie wstrzymane mimo realnej i trwałej poprawy sytuacji rodzica oraz istnienia podstaw do odbudowy więzi rodzinnej. Postępowania adopcyjne należą do postępowań złożonych, wymagających uzyskania opinii ośrodków adopcyjnych oraz przeprowadzenia szczegółowej analizy sytuacji dziecka i kandydatów na rodziców. W tym czasie postępowanie o przywrócenie władzy rodzicielskiej pozostawałoby zawieszane, co pociąga za sobą brak możliwości bieżącej weryfikacji sytuacji rodzica biologicznego przez sąd. Prawo rodzinne opiera się na założeniu, że każda sprawa powinna być rozpoznawana w sposób dostosowany do jej specyfiki, z uwzględnieniem

wszystkich istotnych okoliczności, w szczególności zaś dobra dziecka. Wprowadzenie sztywnego mechanizmu zawieszenia postępowania o przywrócenie władzy rodzicielskiej ogranicza możliwość reagowania przez sąd i może prowadzić do rozstrzygnięć nieadekwatnych do rzeczywistej sytuacji dziecka. W tego typu sytuacjach szczególne znaczenie ma rola sądu opiekuńczego jako organu dokonującego oceny dobra dziecka w sposób kompleksowy i aktualny. Wprowadzenie obligatoryjnego zawieszenia postępowania ogranicza tę rolę i prowadzi do sytuacji, w której sąd zostaje pozbawiony możliwości równoległego badania dwóch istotnych aspektów sytuacji dziecka. Tymczasem tylko równoczesna analiza obu postępowań pozwala na pełne uwzględnienie wszystkich czynników wpływających na jego dobro. Zasadne byłoby zatem rozważenie wprowadzenia rozwiązania o charakterze fakultatywnym, w którym sąd mógłby zawiesić postępowanie o przywrócenie władzy rodzicielskiej jedynie w sytuacji, gdy uzna to za konieczne dla ochrony dobra dziecka. Decyzja taka powinna być poprzedzona oceną stopnia zaawansowania postępowania adopcyjnego, relacji dziecka z kandydatami na rodziców oraz rzeczywistej sytuacji rodzica biologicznego. Projektowane rozwiązanie zmierzające do zawieszenia postępowania o przywrócenie władzy rodzicielskiej w trakcie postępowania adopcyjnego, choć motywowane potrzebą zapewnienia stabilności procesu adopcyjnego, w obecnym kształcie budzi zastrzeżenia. W szczególności prowadzi do nadmiernego ograniczenia praw rodziców biologicznych, osłabienia roli sądu oraz ryzyka podejmowania decyzji bez pełnej i aktualnej oceny sytuacji dziecka. Wprowadzenie tej regulacji powinno być uzależnione od zapewnienia mechanizmów indywidualnej oceny oraz pozostawienia sądowi realnej możliwości decydowania o zasadności zawieszenia postępowania w konkretnym przypadku.

VII. Uwagi końcowe.

Projekt w obecnym kształcie wymaga dalszego podjęcia działań legislacyjnych, a prace nad projektem powinny koncentrować się na zabezpieczeniu interesów wszystkich uczestników procesu. Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej popierając w pełni konieczność wprowadzenia uregulowań w zakresie wspierania rodzin oraz poprawy sytuacji rodzin zastępczych, deklaruje gotowość współpracy przy dalszych pracach legislacyjnych, celem wypracowania najlepszych rozwiązań prawnych uwzględniających dobro dziecka przebywającego w pieczy zastępczej, interesy rodzin zastępczych, rodziców biologicznych oraz podmiotów instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Opinia została sporządzona przez Zespół ds. projektów legislacyjnych w zakresie prawa rodzinnego i nieletnich pod przewodnictwem adwokat Magdaleny Grabarczyk.

Adw. Dorota Kulińska
Członek Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej,
Dyrektor Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej

Dyrektor
Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych
przy Naczelnej Rady Adwokackiej

adw. Dorota Kulińska